

Doğu Anadolu Platosu'nun Kabuk Yapısının Doğası

Ali YILMAZ¹, Hüseyin YILMAZ², Cemal KAYA² & Durmuş BOZTUĞ³

¹Cumhuriyet Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Çevre Mühendisliği Bölümü, 58140 Sivas, Türkiye.
(E-mail:ayilmaz@cumhuriyet.edu.tr)

²Cumhuriyet Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeofizik Mühendisliği Bölümü, 58140 Sivas,
Türkiye.

³Cumhuriyet Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, 58140 Sivas,
Türkiye.

Türkiye'nin Doğu Anadolu Platosu (DAP) yaklaşık 1700-2000m yüksekliğinde bir bölgeyi temsil etmekte ve kuzeydeki Doğu Pontid yayı ile güneydeki Arap platformu arasında yer almaktadır. Bu bölgede, alt kabuğu temsil eden pre-Maastrichtiyen yaşlı paleotektonik birimler sadece birkaç yerde yüzeylenmektedir. Çünkü Maastrichtiyen-Kuvaterner yaşlı birimler, paleotektonik birimleri hemen hemen tüm bölgede örtmektedir. Dolayısıyla, paleotektonik birimlerin yapısını ve ilişkisini incelemek güçtür.

Ancak, yapılan çalışmada DAP'unda paleotektonik birimlerinin iki düzeyden oluştuğu anlaşılmaktadır. (1) *Alt düzey* kıtasal kabuğu temsil eden platform türü karbonatlar ve bu platformun metamorfik eşleniklerinden oluşmaktadır. Bu birimler Toros Platformu ve bu platformun metamorfik eşlenikleri olarak kabul edilebilir. (2) *Üst düzey*, ağırlıklı olarak okyanus kabuğu ürünü olan ofiyolitli melanj prizmasından yapıldır. Bu prizma, ofiyolitlerin, ofiyolitli karışık ve yay önü çökellerin ardışımı ile temsil edilmektedir. Yakınsayan levha kenarlarındaki bir diziyi temsil eden bu düzeyin bir bölümü kuzeydeki Kuzey Anadolu Kenedi'nden, bir bölümü de güneydeki Güney Anadolu Kenedinden türemiş olabilir.

DAP'nun alt düzeyinin, ofiyolitli melanj prizmalarının üzerine bindirdiği kıtasal bir kabukla temsil edildiği, ve kıtasal kabuğun aşınmadan dolayı sınırlı olarak yer yer tektonik pencere biçiminde yüzeylendiği ileri sürülebilir.

DAP'unun pre-Maastrichtiyen yaşlı paleotektonik birimleri, Maastrichtiyen-Kuvaterner yaşlı vokano-tortul birimler tarafından örtülmektedir. Ardışıklı transgresif ve regresif evrelerde oluşan bu sedimenter litofasiyesler paleotektonik birimlerin üzerinde uyumsuzlukla yer almaktadır. Eosen yaşlı çökellerde yaygın olarak yer alan olistostromal düzeyler, ofiyolit ve ofiyolitli karışığın yeniden aktarılmış gereçlerinden türemiştir. Maastrichtiyen-Kuvaterner yaşlı örtü ise genel olarak çarpışma ve çarpışma sonrası oluşmuş birimlerden yapıldır.

Günümüzde DAP yaklaşık olarak K-G doğrultulu bir sıkışmanın güdümünde ise de böyle bir sıkışma, bölgede egemen olan doğrultu atımlı tektonik rejim nedeniyle yoğun bir şekilde kabuk kalınlaşmasına yol açmamaktadır.

Anahtar sözcükler: Doğu Anadolu Platosu, kıtasal kabuk, ofiyolit, melanj prizması.